

Bestaansrecht voor de melkgeitenhouderij

Een terugblik op 25 jaar geitenmelk verzamelen en verwerken met Jan Wijnalda van BGNN in Leek en Ids Jorna van Hyproca Dairy Group in Veghel. Maar ook hun visies op de toekomst.

Henk ten Have

"Als ik terugkijk op 25 jaar melkgeitenhouderij, denk ik: waar is de tijd gebleven? Je moet toch wel een beetje gek zijn van het dier en de producten om het zo lang vol te kunnen houden." Dat zegt Jan Wijnalda die in 1986 zelf overstapte van melkkoeien op melkgeiten en in 1989 bestuurlijk actief werd in de Belangenvereniging Geitenhouderij Noord Nederland (BGNN). BGNN is in september 1985 opgericht en daarmee de oudste coöperatieve vereniging van melkgeitenhouders in Nederland. Destijds waren er veertig melkgeitenhouders bij aangesloten. BGNN ontving de melk, verwerkte die tot kaas en deed de verkoop ervan. "Het aantal leden ging op en neer met de melkprijs", vertelt Wijnalda. Zat de melkprijs in een dip, dan daalde het aantal melkgeitenhouders die melk leverden en bij een prijsstijging kwamen er weer melkleveranciers bij. Momenteel zijn er negentien melkgeitenhouders uit Groningen, Friesland, Flevoland en Overijssel aangesloten bij BGNN. De noordelijke coöperatie werkt samen met Rouveen Kaasspecialiteiten; sinds 2000 wordt daar de melk verwerkt.

Bestaansrecht

De belangrijkste gebeurtenis in de afgelopen 25 jaar is volgens Jan Wijnalda dat er een

eerlijk en goed product is bijgekomen: geitenkaas. "Tot 1995 was het niet zeker of de geitenhouderij bestaansrecht zou krijgen in Nederland, maar nu is de sector niet meer weg te denken. De Nederlander is geitenkaas gaan waarderen. Het imago dat de kaas naar 'bok' smaakt zijn we kwijt." Ook in het buitenland zijn geitenmelkproducten uit Nederland gewild. Zowel Wijnalda als Ids Jorna van Hyproca, dat in 1993 is opgericht en sinds 1997 geitenmelk verwerkt tot volle en magere poeder, boter en room voor voedingsmiddelenbedrijven, noemen Azië, en dan vooral China, als groeiende afzetmarkt. Jorna: "Daar krijgt geitenmelk veel waardering. Helemaal nu er een gebrek aan vertrouwen is in de lokale zuivelproducten."

Noodgedwongen

De schaalvergroting noemt Wijnalda als een van de relevantste ontwikkelingen in de voorbije kwart eeuw. In 1985 hielden de BGNN-melkgeitenhouders 30 tot 50 dieren, nu zijn dat er 400 tot 2.000. "De groei van het aantal dieren per bedrijf is een noodgedwongen ontwikkeling. Om een inkomen te kunnen halen, móet je wel zoveel geiten houden", aldus Wijnalda. Hij vindt duizend dieren eigenlijk het maximum; dan is een bedrijf volgens hem nog overdraagbaar op zoon of dochter en komt het imago van de sector niet in gevaar. Jorna is minder pessimistisch over de toenemende schaalgrootte in de melkgeitenhouderij. "Grote bedrijven kunnen de kosten in de hand houden en zijn beter geoutilleerd om melk van hoge kwaliteit te leveren. Maar we moeten wel rekening houden met de maatschappelijke discussie over de veehouderij."

Dieptepunten

De melkgeitenhouderij heeft ook een paar grote dieptepunten gekend: mond-en-klauwzeer in 2001 en natuurlijk de Q-koorts. Vanwege beide ziektes werden bedrijven geruimd. "De ruimingen in de MKZ-periode waren heftig, maar anders dan die in 2010 wegens Q-koorts; die laatste hadden veel meer impact op de boeren. Er was veel onzekerheid en velen vroegen zich af of het ruimen nodig was en waarom de resultaten van het inenten niet werden afgewacht", aldus Jan Wijnalda. "En het systeem van de hele sector – productie, verwerking en afzet

– raakte in de war." Getroffen bedrijven zijn nog aan het herstellen.

Melkprijs

De geitenmelkprijs is de afgelopen 25 jaar aan schommelingen onderhevig geweest. Momenteel is de melkprijs te laag voor een duurzame geitenhouderij, vinden Jorna en Wijnalda. Wijnalda vindt dat de melkprijs naar een dusdanig niveau moet – minimaal 0,48 eurocent per kg, oplopend naar 0,50 eurocent – dat boeren niet verplicht zijn om elk jaar 300 of 400 geiten meer te melken om het hoofd boven water te kunnen houden. Volgens hem is het voor een goede melkprijs belangrijk om de melk in Nederland meerwaarde te geven, ofwel te verwerken tot goede kaas. "Dat gebeurt nog te weinig. Als je kaas hebt, heb je meer ruimte, tijd, om op de markt in te spelen."

Ook meer samenwerking tussen de melkinzamelaars en -verwerkers zou de sector en daarmee de melkprijs goed doen, denkt Wijnalda. "Bij problemen moeten we met elkaar in gesprek gaan: wat gaan we eraan doen."

In dat opzicht is hij, net als Ids Jorna, blij met de komst van de Nederlandse Geiten-Zuivel Organisatie (NGZO), waarbij meer dan tweederde van de inzamelaars en verwerkers zich hebben aangesloten en die tot doel heeft de gemeenschappelijke belangen van Nederlandse verwerkers en inzamelaars van geitenmelk te bevorderen.

Goede toekomst

Jorna vindt het moeilijk om een uitspraak te doen over de ontwikkeling van de melkprijs. "Die hangt mede af van de herstart van de vanwege Q-koorts geruimde bedrijven in relatie tot de afzetmogelijkheden in de markt. Ik verwacht de komende twaalf maanden in ieder geval geen forse stijging van de melkprijs."

Wel ziet hij een goede toekomst voor producten op basis van geitenmelk. "Vooral kindervoeding en bijvoorbeeld voedings-supplementen. Nederland kan daarvan profiteren door de goede organisatie, korte lijnen en ervaring met internationaal zakendoen." Ook volgens Jan Wijnalda ziet de toekomst voor geitenzuivel er "absoluut goed" uit.

Jan Wijnalda

Ids Jorna